

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1900, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till § 1 i grufvestadgan.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 140) har herr *G. A. E. Kronlund* föreslagit, att inom § 1 af gällande grufvestadga måtte göras följande tillägg:

»3:o) magnesit och apatit, der de förekomma å kronjord, som står under kronans omedelbara förvaltning eller endast till brukning på viss tid åt annan upplåtits.»

Till stöd för denna framställning har motionären anført följande.

Vid 1898 års riksdag hade Kongl. Maj:t i proposition n:o 46 föreslagit Riksdagen att för tiden intill nästa lagtima riksdag medgifva, att Kongl. Maj:t måtte ega

dels åt svenske män bevilja tillstånd att mot den årliga afgäld och under de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t bestämde, å kronojord inom visst å marken utstakadt område under en tid af högst 30 år, med andras utslutande, med arbete belägga och sig tillgodogöra anträffade magnesitfyndigheter, med rätt för koncessions innehafvare att, derest vid upplåtelse tidens utgång dylik upplåtelse fortfarande blefve af Riksdagen medgifven; ega företrädesrätt till öfverenskommelse om fortsatt arbete med magnesitens tillgodogörande på de vilkor, Kongl. Maj:t då på grund af sig företeende omständigheter kunde finna godt bestämna,

dels ock åt sådan koncessions innehafvare för den tid, hvarunder koncessionen beviljats, till drifkraft för bearbetande af magnesitfyndig-

Bih. till Riksd. Prot. 1900. 4 Saml. 2 Afd. 7 Häft. (N:o 8.)

heter, jemte dermed i sammanhang stående anläggningar, upplåta i närheten af fyndställe belägna, af staten obegagnade vattenfall jemte erforderlig mark för vägar, för anläggning af verkstäder och arbetarebostäder samt för kraftledning, med skyldighet för koncessions innehafvare att för sålunda åt honom upplåtna förmåner gälda visst årligt arrende, som bestämdes genom särskild uppskattning före upplåtelsens medgifvande.

Denna kongl. proposition, som varit affattad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de vilkor, under hvilka, med Riksdagens begifvande, upplåtelse af apatitförekomster förut skett, hade utan votering blifvit afslagen i Andra och bifallen i Första Kammaren, till följd hvaraf frågan förfallit.

Den 10 juni 1898 hade Kongl. Maj:t anbefalt kommerskollegium att inkomma med utredning, huruvida i fråga om beredande af godtgörelse åt kronan för upplåtelse af rätt att å kronojord bearbeta magnesitfyndigheter äfvensom flera eller färre icke inmutningsbara mineral lämpligen borde tillämpas enahanda grunder, som kunde vara bestämda att gälla i fråga om upplåtelse af kronans jordegareandel i mineral, som vore föremål för inmutning. I enlighet härmed hade kongl. kommerskollegium den 13 december 1898 afgifvit utlåtande i ämnet med följande förklaring:

»Någon olägenhet att med afseende å dessa båda mineral (apatit och magnesit) tillämpa grufvestadgans föreskrifter synes ej heller förefinnas. Att göra dem inmutningsbara å viss kronojord genom ändring af 1 § i grufvestadgan torde emellertid vara mindre lämpligt, utan synes detta böra ske genom en särskild författning.»

»Under ofvan anförda förutsättning af blifvande ändringar i angifven rigtning af grufvestadgan, så vidt angår tillgodogörandet af kronans jordegareandel, anser kollegium sig alltså böra i underdånighet hemställa, att i särskild författning föreskrifter måtte meddelas af hufvudsakligt innehåll,

att å jord, som blifvit för kronans räkning till brukning på viss tid åt annan upplåten, eller står under kronans omedelbara förvaltning, skola, förutom de mineralfyndigheter, som omförmälas i 1 § af grufvestadgan den 16 maj 1884, äfven sådana mineralfyndigheter, hvilka innehålla magnesit och apatit, vara föremål för inmutning och bearbetande af den, som sig dertill anmäler, samt

att jemväl i afseende på nu nämnda båda slag af mineralfyndigheter grufvestadgan skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse.»

Ifrågavarande för industrien synnerligen viktiga mineral hade i nämnvärd mängd endast anträffats inom de aflägsnare delarne af Lapp-

land, der deras brytning ej kunde befaras komma att medföra det minsta intrång på jordbruket eller andra näringar. Hvad magnesiten beträffade, kunde man på vetenskapliga grunder med hög grad af sannolikhet begränsa dess förekomst till den egentliga högfjellsregionen.

Från det allmännas synpunkt vore det otvifvelaktigt synnerligen önskvärdt, att upptäckten och nyttiggörandet af sådana mineral på allt sätt främjades. Här borde äfven beaktas, att sjelfva brytningsarbetet i följd af mineralens förekomst måste ske på samma sätt som vanlig malmbrytning, hvadan den sakkunniga och för såväl arbetarnes välfärd som för grufvornas bestånd nödiga kontroll, hvilken staten i dylika fall principiellt stadgade och åtagit sig, ej finge efterlätas.

Kongl. kommerskollegium, som ock borde hafva goda grunder attanse *koncessionssystemet* i fråga om dessa fyndigheter icke vara synnerligen egnadt att befrämja vare sig nya upptäckter eller ett snart tillgodogörande af redan gjorda lofvande fynd, hade också, såsom anförts, uttryckligen uttalat sig för *inmutningssystemets* faktiska tillämpning äfven här. Sedan emellertid de af kongl. kollegium antydda förändringarne i grufvestadgan samt förordning angående begagnande af kronans jordegareandel numera genom resp. *Lag och nådig kungörelse* af den 20 oktober 1899 trädt i kraft, syntes den af kollegiet föreslagna omvägen att genom ytterligare en särskild författning förlägga ifrågavarande mineral under grufvestadgan icke vara erforderlig eller lämplig.

Enär det sammansatta stats- och lagutskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende öfverlemnats, inhemtat, att den fråga, som utgör ämne för motionen, för närvarande är föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, samt att kongl. proposition derom lärer vara att förvänta, har utskottet ansett sig nu icke böra ingå i bedömandet af motionärens förslag, och hemställer därför,

att herr Kronlunds förevarande motion icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 maj 1900.

På det sammansatta utskottets vägnar:

O. W. REDELIUS.
